

Contribuții la studiul faunei de macrolepidoptere din Munții Parâng

Laszló RÁKOSY

Zusammenfassung

Beitrag zur Kenntnis der Makrolepidopteren des Parâng-Gebirges (Südkarpaten, Rumänien)

Es werden die Sammelergebnisse vorgestellt, die im Zeitraum 4-14 Juli 1982, 15-25 Juli 1984 und 1-10 August 1995 zwischen 800-2200 m Höhe im Parâng-Gebirge durchgeführt worden sind.

Insgesamt sind 205 Arten gemeldet worden.

Glacies (=Psodos) canaliculata schwingenschussi, *Erebia pandrose roberti*, *Euxoa agricola*, *Parexarnis fugax*, *Apamea maillardi carpatobrunnea* und *Aplocera simpliciata* haben eine besondere zoogeographische und faunistische Bedeutung.

Im Vergleich zur Lepidopterenfauna der Fogarascher- und Retezatgebirge, scheint die der Parâng-Gebirge artenärmer zu sein.

In Tabelle Nr. 1 werden alle Großschmetterlingsarten vorgestellt, die bis heutzutage im Parâng-Gebirge gemeldet worden sind.

Introducere

Fauna de lepidoptere din M-jii. Parâng a fost până în prezent foarte puțin studiată. Lipsa investigațiilor lepidopterologice poate fi pusă pe seama dificilei accesibilități a zonei, concretizată prin lipsa cabanelor și drumurilor de acces.

Interes pentru Masivul Parâng au manifestat naturaliștii maghiari și austrieci în ultimele decenii din secolul XIX. Puținele și sporadicele date referitoare la unele specii de microlepidoptere menționate din Munții Parâng au fost preluate de CARADIA (1902).

Primele date lepidopterologice concrete ne sunt furnizate de ALEXINSCHI & KÖNIG (1963). Cei doi lepidopterologi semnalează 85 de specii de macrolepidoptere și 23 de specii de microlepidoptere din Munții Lotru și Parâng.

După 1962 Universitatea din Craiova demarează un studiu complex al Munților Parâng. Acest studiu se soldează și cu publicarea unor date referitoare la lepidoptere, în special din zona cabanei Râncă. Din păcate, absența unui plan științific de cercetare, a metodelor științifice de colectare și interpretare a datelor, au făcut ca aceste investigații să se soldeze cu rezultate slabe, unele chiar eronate. În lucrările publicate de STĂNOIU & BOBÎRNAC (1965) și BOBÎRNAC & STĂNOIU (1967, 1972) se menționează și câteva specii de lepidoptere colectate în special de la cabana Râncă.

Material și metode de colectare

Investigațiile noastre în Munții Parâng au început în 1982 (4-14 iulie), au continuat în 1984

(15-25 iulie) și 1995 (1-10 august).

Pentru colectarea lepidopterelor nocturne s-au utilizat pentru prima dată generatoare portabile de curent electric, capcane automate cu acumulatori NiCd și bineînțeles, colectarea diurnă cu fileul.

Pentru a spori randamentul colectărilor, în 1995 s-a organizat o tabără entomologică la care au participat 10 entomologi dintre care 5 s-au ocupat de lepidoptere (H. NEUMANN, V. VICOL, I. VARGA, F. GOIA și L. RAKOSY). Acest fapt a permis investigarea simultană a mai multor zone și tipuri de ecosisteme din etajul montan până în etajul alpin.

Colectările s-au desfășurat în sectorul nordic al masivului în amonte de Obîrșia Lotrului, în pajiște montană (as. *Agrostio-Festucetum rubrae*), molidiș (as. *Hieracio-Piceetum*), pajiște subalpină (as. *Violo declinatae-Nardetum*) - în zona lacului Cîlcescu, cca. 2200-2350 m, făget (as. *Deschampsio-Fagetum*) - Cheile Jieșului, ca. 700-800 m.

Rezultate și discuții

Colectările noastre în Munții Parâng s-au soldat cu înregistrarea a 206 specii de macrolepidoptere (Tabelul nr. 1), la care se adaugă cca. 50 de taxoni de microlepidoptere neprelucrate în acest protocol. Ecosistemul cel mai bogat în specii este, cum era și de prevăzut, cel din Cheile Jieșului, unde am înregistrat 133 de taxoni. Majoritatea acestor specii sunt trofic legate de plantele ierboase, prezente în făgete și păduri de amestec, fag cu alte esențe foioase, următoare specii de foliațoare pe fag și foioase. În realitate numărul speciilor de macrolepidoptere prezente în acest tip de ecosistem este cel puțin dublu față de numărul evidențiat de cercetările noastre. Acest aspect se explică prin limitarea colectărilor noastre la lunile iulie-august, ori la altitudinea de 700-800 m, perioada de zbor a lepidopterelor se extinde între lunile aprilie-octombrie.

Un număr important de specii (131) a fost identificat în pajiștea montană învecinată molidișului, cuprinsă între 1300-1450 m altitudine. Dintre speciile caracteristice molidișului, menționăm: *Dendrolimus pini montana*, *Cosmotricha lunigera* (f. frecventă), *Eupithecia abietaria*, *Pungeleria capreolaria*, *Thera variata* și *Hylea fasciaria prasinaria* (f. frecventă). Aspectul 15 iulie-15 august este dominat de *H. fasciaria* în întreg etajul molidului, specia urcând prin intermediul jneapănlui până la 2200 m altitudine. În pajiștea subalpină (1800-2000 m) au fost identificate 66 de specii, dominante fiind *Entephria caesiata*, *Hylea fasciaria* și *Xantorrhoe montanata*. Majoritatea acestor specii sunt trofic legate de graminee (*Nardus stricta*, *Festuca rubra* și *Agrostis capillaris*). Dintre speciile caracteristice menționăm: *Erebia epiphron transsilvanica*, *E. george pirinica*, *Apamea maillardii carpato-brunnea* și *Aplocera simpliciata*. Etajul alpin (2200-2350 m) nu a permis evidențierea unor specii tipic alpine. Singurele elemente subalpin-alpine tipice fiind *Glacies* (= *Psodos*) *canaliculata schwingeschussi*, *Erebia pandrose roberti*, taxoni endemici lanțului carpatice. Majoritatea speciilor de la această altitudine sunt elemente migratoare, ubiquiste: *Herse convolvuli*, *Autographa gamma*, *A. pulchrina*, *Apamea monoglypha*, *Hada nana*, *Ochropleura flammatrix*, *Noctua fimbriata*, *N. pronuba*, *N. interposita*, *Rhyacia simulans*, *Euxoa agricola*, *Agrotis epsilon*, *A. exclamationis*, *A. segetum*, *Pieris rapae*, *P. napi*, *Inachis io*, *Aglais urticae*, *Vanessa cardui*.

Absența etajului alpin tipic permite infiltrarea speciilor montan-subalpine până la altitudini de 2300-2400 m. Deosebit de interesantă este absența speciei *Apamea zeta*, foarte frecventă în Munții Făgăraș, Bucegi, Ciucas și Piatra Craiului. Deși din punct de vedere geologic, Munții Făgăraș se asemănă cu Munții Parâng (sisturi cristaline și granodiorite), pajiștile montan-subalpine fiind alcătuite din aceleași specii de graminee, absența lui *A. zeta* din Parâng constituie o deosebire semnificativă, a cărei interpretare corectă nu poate fi încă realizată.

Din punct de vedere faunistic, importante sunt și *Paraxernis fugax*, specie cunoscută numai din Ungaria, estul Slovaciei, nordul ex. Iugoslaviei și România, arealul extinzându-se spre est peste sudul Rusiei, Transcaspija - până în estul Turkestanului. Biologia acestei specii rare, prezentă în etajul subalpin al Carpaților Meridionali nu este încă pe deplin lămurită. Probabil, exemplarele

adulte efectuează o diapauză estivală în zona înaltă a Carpaților. O altă specie interesantă, rară, xeromontană este *Euxoa agricola*, cunoscută în România din foarte puține localități.

Din punct de vedere zoogeografic, fauna de lepidoptere din Munjii Parâng este asemănătoare cu cea din Munjii Retezat (exceptând Retezatul Calcaros) sau Munjii Făgăraș (Fig. 1a, b, c). Partea nordică a Munjilor Parâng investigată de noi, prezintă un număr mai redus de elemente sudice decât Munjii Făgăraș sau Retezat. Acest lucru se poate explica prin temperatura anuală medie mai coborâtă, precipitațiile anuale mai bogate și neinvestigarea porțiunii sudice a Munjilor Parâng.

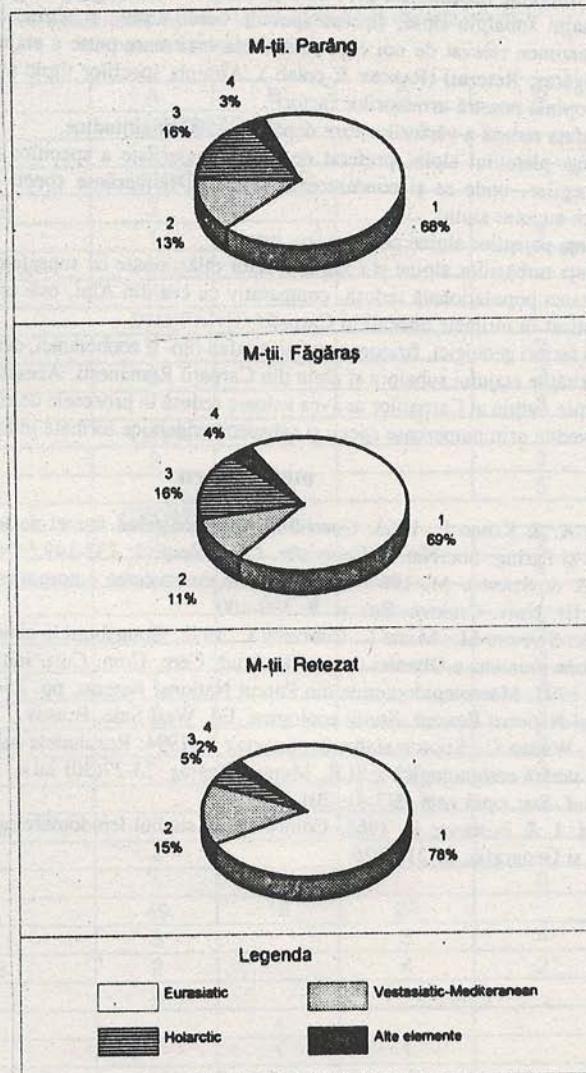

Fig. 1. Structura zoogeografică a comunităților de macrolepidoptere din Munjii Parâng, Retezat și Făgăraș

Concluzii

Deși deosebit de interesanți din punct de vedere geologic, floristic și biogeografic, fauna de lepidoptere a Munților Parâng a fost până în prezent puțin cercetată. Prin contribuția noastră se semnalează 206 specii de macrolepidoptere sigur existente în etajele montan, subalpin și alpin din Parâng.

Structura comunităților de lepidoptere relevă mari asemănări cu Munții Făgăraș și Retezat, dar și unele diferențe deocamdată greu de explicat în absența datelor suficiente.

Din etajul subalpin-alpin, lipsesc speciile boreo-alpine și alpine caracteristice acestor altitudini, fenomen relevat de noi deja pentru cea mai mare parte a etajului alpin din Carpați (Bucegi, Făgăraș, Retezat) (RAKOSY & colab.). Absența speciilor tipic alpine din Carpați este atribuită în opinia noastră următorilor factori:

- Suprafața redusă a vârfurilor care depășesc 2500 m altitudine

- Absența platoului alpin, preferat de marea majoritate a speciilor alpine (excepție face platoul Bucegilor, unde se și concentrează cele mai numeroase specii de plante și animale caracteristice etajului alpin).

- Absența pajiștilor alpine cu suprafețe mari

- Absența turbăriilor alpine și / sau a zonelor mlăștinoase cu suprafețe întinse

Densitatea populațională redusă, comparativ cu cea din Alpi, este cauzată și de pașunatul abuziv practicat în ultimele decenii în Carpați.

Acești factori geologici, fizicogeografici, edafici fito- și zoobotanici, determină caracteristicile și particularitățile etajului subalpin și alpin din Carpații Românești. Aceasta nu înseamnă însă că etajul subalpin - alpin al Carpaților ar avea valoare redusă în procesele de eco- fito- și zoogeneză, procese dovedite prin numeroase specii și subspecii endemice formate în ecosistemele carpatiche.

BIBLIOGRAFIE

- ALEXINSCHI A. & KÖNIG F. 1963. Contribuții la cunoașterea faunei de lepidoptere din Munții Lotru și Parâng. Soc. Nat. și Geografie, Com. Zool. 2: 132-149.
- BOBÎRNAC B. & STĂNOIU M. 1967. Contribuții la cunoașterea entomofaunei Masivului Parâng (nota II). Univ. Craiova. Bul. st. 9: 399-400.
- BOBÎRNAC B., STĂNOIU M., MATEI I., COSTESCU C. 1972. Contribuții la cunoașterea entomofaunei din zona montană a Olteniei (Nota III). Stud. Cerc. Com. Cult. Jud. Dolj: 147-155.
- RAKOSY L. 1992. Macrolepidopterele din Parcul Național Retezat, pp. 254-282. In: Popovici I. Parcul Național Retezat - Studii ecologice. Ed. West Side, Brașov.
- RAKOSY L., WIESER C., STANGELMAIER G., SZÉKELY L. 1994. Rezultatele colectărilor realizate în a doua tabără entomologică a SLR. Munții Făgăraș, 23-27(30) iulie. 1994. 1. Lepidoptera. Bul. inf. Soc. lepid. rom. 5(3-4): 201-216.
- STĂNOIU M. I. & BOBÎRNAC B. 1965. Contribuții la studiul lepidopterelor din Oltenia (I). Soc. Nat. și Geografie, 3: 215-226.

Tabelul 1.

Lista speciilor de macrolepidoptere colectate din Masivul Parâng în biotopurile cercetate.
 abrevieri: A = M-jii. Parâng (1300-1450 m); B = Lacul Câlcescu (2200-2350 m); C =
 sub lacul Câlcescu (1800-2000 m) D = Cheile Jiețului (800 m) (unde există și alte locuri de
 colectare, sunt precizate în dreptul speciei); cifrele indică nr. exemplare pe zi / noapte de
 colectare; * = specii semnalate de ALEXINSCHI & KÖNIG, dar neregăsite de noi.

Liste der Makrolepidopteren die in den untersuchten Biotope des Parâng-Gebirges gemeldet
 worden sind. A, B, C, D = Untersuchte Biotope; Zahlen = Individuenanzahl / Tag - oder
 Nachtfang; * = von ALEXINSCHI & KÖNIG gemeldete Arten die von uns nicht
 nachgewiesen worden sind.

TAXON	A	B	C	D
HEPIALIDAE				
Hepialus carna	2			
LASIOCAMPIDAE				
Lasiocampa q. quercus	3		2	
Macrothylacia rubi	1			3
Dendrolimus pini montana	5			
Selenephora lunigera	25			
DREPANIDAE				
Drepana binaria	2			2
D. cultraria	3			2
Cilix glaucata				3
THYATIRIDAE				
Thyatira batis	2			2
Habrosyne pyritoides				5
GEOMETRIDAE				
Geometra p. papilionaria	2			2
Cyclophora linearia				4
Timandra g. griseata				1
Scopula ternata	5			4
Idaea muricata				3
I. aversata	1			3
I. biselata	2			2
Scotopteryx moeniata				5
S. bipunctaria				3
S. chenopodiata				
Xanthorhoe designata				
X. spadicearia	4			
X. q. quadrisignata	1			5
X. montanata	49	16	28	
X. fluctuata	3		3	4
Epirrhoe molluginata	2		4	2
E. hastulata	4			
Entephria cyanata		4		
E. flaviginctata		1	1	
E. caesiata	39	21	+5	
E. infidaria	3	1	2	

TAXON	A	B	C	D
<i>Mesoleuca albicillata</i>	2			43
<i>Nebula salicata</i>				
<i>Eulithis populata</i>	6		+12	
<i>Chloroclysta truncata</i>	14		16	8
<i>C. citrata</i>	9	4	7	4
<i>Cidaria fulvata</i>				5
<i>Thera variata</i>	16		32	24
<i>T. britannica</i>			1	
<i>Electrophaes corylata</i>	4			
<i>Colostygia lineolata</i>	2			2
<i>Hydriomena furcata</i>	6		4	7
<i>Triphosia dubitata</i>		6	2	1
<i>Perizoma alchemillatum</i>	4			
<i>P. hydratum</i>	3		2	2
<i>P. albulatum</i>	3			3
<i>P. minoratum</i>		1	1	
<i>P. verberatum</i>	22	6	17	
<i>Eupithecia abietaria</i>	8			
<i>E. verataria</i>	3		2	
<i>E. icterata</i>	10	3	3	
<i>Aplocera praeformata</i>	8		6	3
<i>A. simplicata</i>		8		
<i>Lomaspilis marginata</i>	4			5
<i>Semiothisa liturata</i>	1			3
<i>Isturgia limbaria</i>	1			
<i>Biston betularius</i>	1			3
<i>Peribalodes rhomboidaria</i>	3			6
<i>Alcis repandata</i>	17		6	
<i>A. bastelbergeri</i>	4			2
<i>A. jubata</i>	6			
<i>Cabera pusaria</i>				2
<i>Campaea margaritata</i>	3			5
<i>Crocallis clinguaria</i>	1			2
<i>Hylaea fasciaria</i>	>50	3	35	
<i>Pungeleria capreolaria</i>	5		4	
<i>Gnophos obfuscatus</i>			2	
<i>Charissa ambiguata</i>		2	2	
<i>Yezognophos dilucidarius</i>	2	3	3	
<i>Glacies canaliculata</i>	2		5	
<i>schwingenschussi</i>				
SPHINGIDAE				
<i>Agrius convolvuli</i>		8		
NOTODONTIDAE				
<i>Stauropus fagi</i>				5
<i>Notodonta dromedarius</i>	1			3
<i>N. ziczac</i>	2			6

TAXON	A	B	C	D
<i>Pheosia tremula</i>	2			5
<i>Ptilodon capucina</i>				2
<i>Closteria curtula</i>				2
<i>C. pigra</i>				1
LYMANTRIDAE				
<i>Lymantria monacha</i>	8			2
ARCTIIDAE				
<i>Lithosia quadra</i>	2			5
<i>Eilema lurideola</i>				3
<i>Parasemia plantaginis</i>	13	2	3	
<i>Spilosoma luteum</i>	2			5
<i>S. lubricipedium</i>				4
* <i>Endrosia roscida</i>		2(1800m)		
* <i>Coscinia cribaria</i>		V.Lotrujui 1500m		
NOCTUIDAE				
<i>Hypena obesalis</i>		2		
<i>H. proboscidalis</i>	3		2	3
<i>Scoliopteryx libatrix</i>		2		1
<i>Colocasia coryli</i>	3			6
<i>Acronicta leporina</i>	2			2
<i>A. megacephala</i>				3
<i>A. rumicis</i>	2			
<i>Euchalcia variabilis</i>				2
<i>Catocala sponsa</i>		1		
<i>Diachrysia c. chrysitis</i>	2			3
<i>Autographa gamma</i>		2		2
<i>A. pulchrina</i>	7	12	5	4
<i>A. iota</i>	12			
<i>A. bractea</i>	2			
<i>Syngrapha i. interrogationis</i>	4			
<i>Macdunnoughia confusa</i>	4		2	
<i>Gonospileia mi</i>	1			3
<i>Cucullia umbratica</i>	1			4
<i>Pyramidcampia pyramidea</i>				2
<i>A. tragopoginis</i>	2			2
<i>Heliothis peltigera</i>				1
<i>Hoplodrina blanda</i>				4
<i>Atypha pulmonaris</i>				2
<i>Euplexia lucipara</i>				1
<i>Phlogophora scita</i>	1			
<i>P. meticulosa</i>	2			
<i>Cosmia trapezina</i>	2			1
<i>Xanthia togata</i>				4
<i>Hyppa rectilinea</i>	4			1
<i>Ipimorpha retusa</i>	1			

TAXON	A	B	C	D
Mniotype adusta	3			3
Brachylomania viminalis	2			9
Apamea monoglypha	13		5	
A. lithoxylea		5	3	7
A. remissa	4		2	
A. lateritia	4	5	3	
A. mailliardi carpatobrunnea	3	6	4	
A. rubrirena	4			
A. oblonga		5	2	
Oligia versicolor				2
Lacanobia contigua	1	2	1	
Discestra trifolii	2			2
Hada nana	2	2	4	3
Melanchra persicariae				1
Elanchra pisi	3			2
Mamestra brassicae		2		2
Lacanobia w-latinum	2			
Polia tricoma	3			
P. nebulosa	2		1	4
Leucania comma	7	5	4	
Aletia conigera	2		1	4
A. albipuncta	2			2
A. impura	2			
Cerapteryx graminis	2			4
Ochropleura flammatrix		9	3	
O. plecta	1			4
Diarsia mendica	12			4
D. brunneata	15		6	5
Noctua pronuba	5	15	3	2
N. fimbriata	2	13	2	3
N. interposita		3		
Chersotis margaritacea				1
Rhyacia simulans		4	1	
Episilia grisescens				2
Eurois occulta	2	4	2	
Xestia speciosa	6	4	8	
X. ditrapezium	2			3
X. c-nigrum	3			5
X. baja	1			2
X. collina	4		2	1
Anaplectoides prasina	8	2	6	3
Parexarnis fugax		2		
Euxoa agricola		1		
Agrotis epsilon	1	3	1	
A. exclamatoris	2	2		57

TAXON	A	B	C	D
<i>A. segetum</i>	4	3	2	
<i>A. clavis</i>	1			
HESPERIDAE				
<i>Thymelicus l. lineolas</i>				6
PAPILIONIDAE				
<i>Papilio m. machaon</i>	2			4
PIERIDAE				
<i>Pieris r. rapae</i>	>20	>10	>20	>20
<i>P. napi</i>	>15	>10	>20	>20
<i>P. bryoniae</i>	>10	>5	>10	-
<i>P. mannii</i>				5
<i>P. b. brassicae</i>		1(2000 m)		
<i>Colias c. crocea</i>				2
<i>Gonepteryx rhamni</i>	3			4
NYMPHALIDAE				
<i>Apatura i. iris</i>	2			6
<i>Neptis r. rivularis</i>				8
<i>Nymphalis a. antiopa</i>				2
<i>Inachis i. io</i>	>10	>20	>20	>10
<i>Cynthia c. cardui</i>	>10	>10	>10	>10
<i>Vanessa a. atalanta</i>	3			4
<i>Aglais u. urticae</i>	>50	>30	>30	>30
<i>Polygonia c. c-album</i>	3			5
* <i>Araschnia l. levana</i>	1	V. Lotrului		
<i>Argynnис paphia</i>				5
<i>A. l. lathonia</i>	5		2	6
<i>Mesoacidalia aglaja</i>	6			10
<i>M. niobe</i>	3			10
<i>Brenthis daphne</i>				2
<i>Melitaea d. didyma</i>				5
<i>Boloria pales</i>		5	2	
LYCAENIDAE				
<i>Lycaena v. virgaureae</i>				20
<i>Scolitantides orion</i>				5
<i>Polyommatus dorylas</i>				2
<i>P. icarus</i>	3			6
<i>Plebejus a. argus</i>				4
SATYRIDAE				
<i>Erebia ligea carthusianorum</i>	>10			6
<i>E. euryale syrmia</i>	>20		10	
<i>E. medusa psodea</i>				8
<i>E. epiphron transsylvanica</i>	>50	>20	>40	
<i>E. gorge pirinica</i>		4	5	
<i>E. pharte carpatina</i>				
<i>E. pandrose roberti</i>		>20	7	
<i>Maniola j. jurtina</i>				

Taxon	A	B	C	D
<i>Hyponephele l. lycaon</i>				
<i>Aphantopus h. hyperanthus</i>	2			10
<i>Lasiommata macra</i>	2			10
<i>Parage aegeria</i>				10
<i>Melanargia galathea scolis</i>				5
<i>Coenonympha pamphilus</i>	2			10
* <i>Epinephele lycaon</i>	4	V. Maleia		>10
Total: 206	133	55	66	133

Laszló RÁKOSY
Institutul de Cercetări Biologice
str. Republicii 48
RO-3400, Cluj-Napoca

Apărut/Printed: 9.09.1996